

Bezoekers van DieSpace schrijven hun naam met licht. | FOTO: © PETER MEIJS |

PIPS:lab is hightech met humor

PIPS:lab is een club van vijf creatievelingen die naast allerlei andere hobby's ook theater maken. Ze combineren technologie met slapstick, schrijven zelf alle software en het publiek kan niet zomaar achteroverleunen. Coen Jongasma zag DieSpace 3.0 in het Amsterdamse Rozen theater en bezocht de studio van PIPS:lab. | DOOR: COEN JONGSMA |

DieSpace is een soort Facebook voor het leven na de dood en de voorstelling *DieSpace 3.0* is opgezet als een verkooppraatje om de bezoekers een account aan te smeren. Een gratis Light Account, of liever nog een Premium Account. De bijeenkomst begint met een dansje van verknipte beelden van de spelers op muziek waarvoor vooraf in de foyer teksten zijn opgenomen van het publiek. Daarna wordt met een klassieke papieren flipover uiteengezet hoe de vergrijzing, de 'greyification', onontkoombaar tot steeds meer overleden mensen zal leiden. Dat gat in de markt wordt alleen maar groter. Om een zinvol virtueel bestaan na de dood mogelijk te maken is DieSpace ontwikkeld, de eerste internet community voor overledenen. Voordat de bezoekers zichzelf gaan uploaden zien we aangrijpende stunts met een stuntrollator en een dansduet van presentator Thijs de Wit met de Rolbo, een zelfrijdende rollator. De sfeer is vrolijk en opgewekt, er klinkt orgelmuziek, de jingles worden live gezongen.

Zaklampjes

Bij PIPS:lab moet het publiek altijd ook in actie komen. In dit geval heeft iedereen een zaklampje gekregen in de vorm van een USB-stick, waarvan de lens professioneel is

afgeplakt met een stukje witte gaffertape. De presentator rijdt als een Dr. Strangelove rond in een elektrische rolstoel met microfoon. Hij laat de toeschouwers verticale en horizontale strepen tekenen met dit lampje. Op een groot scherm tegen de achterwand ziet iedereen zijn streepjes verschij-

schildert planetaire banen om haar hoofd, en in die banen verschijnen teksten. Ze wordt verzocht enkele woorden te spreken. Nadat ze is geüpload klinkt haar stem van gene zijde en zegt ze 'Ik kan jullie horen, ik kan praten.' Woorden die zij live nooit heeft uitgesproken.

'Pips:lab is een gezelschap met slechts af en toe zakelijke leiding, zonder publiciteitsafdeling en zonder productieapparaat'

nen - de techniek hiervoor is door PIPS:lab ontwikkeld. Later schrijven de bezoekers op deze wijze ook hun naam. Bij het uploaden zien ze portretfoto's van zichzelf met een kruis eroverheen, als een groot ereveld dat ter plekke driedimensionaal wordt, een paar slagen in de rondte draait en dan opstijgt naar een hogere sfeer. Dan volgt een feestelijk moment. Met behulp van een rad van fortuin waarop de gezichten van de aanwezige klanten op de tribune rondtollen, worden prijswinnaars uitgekozen. Eerst twee troostprijzen en dan de hoofdprijs, een DieSpace Premium Account. De uitverkoren dame uit het publiek mag in een soort tandartsstoel plaatsnemen. Een lamp die om haar heen slingert,

Zo ongeveer verloopt de voorstelling *DieSpace 3.0*. Multimediaal, maar toch grappig. De 1.0 versie is al uit 2007. Toen tourde PIPS:lab er al mee door Nederland. Met de 2.0 versie reisden ze naar Amerika. En eind vorig jaar was de 3.0 versie te zien in Nederland.

De dogma's van PIPS:lab

PIPS:lab is een gezelschap met slechts af en toe zakelijke leiding, zonder publiciteitsafdeling en zonder productieapparaat. Je kunt het niet zomaar een theatergroep noemen. Eerder een multidisciplinair collectief dat zich via uiteenlopende media manifesteert. Of een geprofessionaliseerde jongensclub. Feit is dat de huidige vijf ►

Scène met de stuntrollator uit *DieSpace*. Alle techniek is in beeld, een 'dogma' van de groep. | FOTO: © PIPS:LAB |

PIPS:lab met lichtschrijven in Paradiso (2010). | FOTO: © PIPS:LAB |

leden elkaar van de middelbare school kennen. De groep bestaat uit een interactief ontwerper/uitvinder, een componist/programmeur, een DJ/graficus, een acteur/regisseur en een musicus/filmer. Deze vijf multitalenten staan bij voorstellingen meestal met z'n allen op het toneel, maar ze maken ook muziek, films, installaties, websites en commercials. In plaats van te opereren onder de vlag van totale artistieke vrijheid, hebben ze een aantal dogma's op papier gezet waaraan ze zich ook nog proberen te houden. 'Een project van PIPS:lab is het product van meerdere disciplines, het publiek wordt interactief betrokken, fictie en realiteit worden door elkaar gegooid, het gebruikte beeld is live, high tech wordt pretentieloos gebruikt, alle elementen van de voorstelling (zoals techniek) zijn zichtbaar. PIPS:lab maakt alles zelf: eigen software, eigen hardware, eigen muziek, eigen verhalen en eigen beeld. Het is de interactie met het publiek die een project van PIPS:lab compleet maakt.'

Schrijven met licht

De groep dankt zijn naam aan een project uit 1996 van interactief ontwerper en mediakunstenaar Keez Duyves en foto-

graaf Remco Verveer, die nu niet meer aan PIPS:lab is verbonden. PIPS was het acroniem voor de installatie Parallel Interactive Photographic Sequence. Deze bestond uit 19 camera's die om iemand heen waren opgesteld. Daardoor was het mogelijk om een moment of een beweging van heel veel verschillende kanten te bekijken. Een manier om de tijd stil te zetten. Je kunt als het ware rondlopen in dat ene moment. Drie jaar later, in 1999, werd een soortgelijke techniek ook gebruikt in de film *The Matrix*. Sindsdien is het onder de naam Bullet Time Photography bij een groot publiek bekend.

Keez Duyves is zich na de PIPS-camera gaan toeleggen op het schrijven met licht, de Lumasol-techniek. Hij ontwikkelde software om het fotografische effect van de open sluiters, waardoor autolichten worden weergegeven als strepen van licht, te combineren met realtime videoweergave. Het resultaat is dat alles wat je met een lampje of een lichtzwaard in de lucht tekent, ter plekke op een scherm terug te zien is. Het lichtspoor kan tijdelijk of permanent in beeld blijven en er zijn allerlei mogelijkheden om de lichttekeningen te combineren met echte objecten en livebeelden. Het

schrijven met licht is een kunstgenre op zich en Keez Duyves is daarin een grote naam. PIPS:lab gebruikte de Lumasol-techniek in commercials voor de Ford Kuga en sportschoenenmerk Onitsuga Tiger. De techniek wordt in voorstellingen zoals *DieSpace* gebruikt, maar ook in reizende of vaste installaties in musea en op festivals.

In de studio

Een paar dagen na het zien van *DieSpace* in het Rozentheater bezoek ik de studio van PIPS:lab op een bedrijventerrein in Amsterdam Noord. Medeoprichter Thijs de Wit is deze woensdagochtend bij Urban Dance gezelschap ISH om te praten over een nieuw project. Aan de koffietafel tref ik Daniel van West, componist en musicus en gaandeweg ook programmeur geworden. In *DieSpace* bespeelt hij het orgel en zingt hij de tunes en jingles. Momenteel werkt hij in de repetitieruimte aan de nieuwe voorstelling *Science Fiction* en aan een eigen project met de naam *Yvonne*. Keez Duyves is in Barcelona maar via Skype aanwezig in de studio. Daniel laat me de opstelling zien voor de nieuwe voorstelling *Timeline of Space Fiction*. In de studio hangt

dershol. Als we langs een kapstok lopen zegt Daniel: 'Kijk, dat is onze website, de Livesite.' Aan de kapstok zit een tafeltje waar een rol papier overheen loopt. Op de rol papier kun je dingen schrijven of neerleggen. Een camera erboven neemt het beeld en geluid op en streamt het naar pipslab.nl. Een bolvormige camera erboven neemt aanvullende omgevingsbeelden op. De geschiedenis blijft op de rol voor eeuwig tastbaar. Deze site staat vaak in de studio, soms ook op tentoonstellingen of bij festivals. Even later pakt Daniel een draadloze gamecontroller. 'Hier doen we veel mee. Bij *DieSpace* bedient Thijs hier-

voor videobewerking. Maar het is wel degelijk echt en we vinden het ook belangrijk dat mensen dat zien. Daarom zijn we ook niet bang dat het af en toe mis gaat. Bij techniek kan altijd wat misgaan. Als je daar bang voor wordt, dan kun je er van de zenuwen niet meer mee spelen. Voor ons hoeft techniek niet dienend te zijn aan het spel van een speler of om een verhaal te illustreren. We willen voorstellingen maken waarin de verschillende elementen gelijkwaardig aan elkaar zijn.' In *Diespace* worden teksten, plaatjes en foto's tijdens de voorstelling opgenomen en zowel direct weergegeven als na een korte bewerking

'Je doopt een draagbare scanner in de werkelijkheid en schildert met die digitale verf een nieuwe ruimte met objecten erin'

een ring van infraroodlampen en camera's waarmee objecten in drie dimensies zijn te volgen. Bewegingen kunnen gebruikt worden als trigger voor muziek of voor visuele en fysieke effecten. Je zou het kunnen omschrijven als een enorme Kinect console, maar dan met een veel grotere nauwkeurigheid. Vanuit Barcelona toont Keez Duyves op het beeldscherm een korte demonstratie van de volgende stap in het lichtschrijven, de Potator. Lastig te beschrijven, maar het komt neer op een combinatie van het driedimensionaal scannen van reële objecten en deze tegelijk in bewerkte vorm weergeven. Een verdere ontwikkeling van het schilderen met licht. Je doopt een draagbare scanner in de werkelijkheid om vervolgens met die digitale verf een nieuwe ruimte met objecten erin te schilderen. Op internet is een korte demonstratie te zien.

'Iets teruggeven aan de community'

In de loods zijn naast de grote oefenruimte ook nog twee geluidstudiootjes en een werkplaats. Allerlei apparatuur, rekwisieten en decorstukken zijn op willekeurige wijze in de ruimte geplaatst. Een uitvin-

mee het licht vanuit zijn rolstoel.' Van het echte uitvindingswerk is in de loods weinig te zien. Dat speelt zich voornamelijk af in het digitale domein. Keez programmeert met C++, Daniel met Max MSP en ook met Quartz Composer. Keez Duyves: 'Het is heel vruchtbaar dat wij zelf dingen maken die de ene keer vanuit de theaterkant ontstaan, een andere keer vanuit de installatiekant. Soms is muziek een beginpunt, soms het beeld. Alleen qua interface hebben we nog veel te winnen. Ik ben vaak de enige gebruiker en de enige die begrijpt hoe het in elkaar zit. Daarom sta ik op het punt om de software voor het lichtschrijven weg te geven. Zo geef ik iets terug aan de community, anderzijds wordt er dan op andere manieren aan gewerkt en kan die interface misschien wat beter worden.'

Crash tijdens voorstelling

'Het mooie van theater is dat je op het randje kunt gaan zitten van wat echt is en wat niet. Bij *DieSpace* gaan mensen rommelen om te kijken of het echt hun eigen schrijfsels zijn die op het scherm verschijnen. Ze denken vaak dat het lichtschrijven fake is, dat we het doen met programma's

in een andere combinatie en vorm op een later moment. Bij de voorstelling in het Rozentheater ging er daadwerkelijk iets mis. Keez Duyves moest van het toneel op en neer naar de geluidstafel op de tribune omdat een schuifje op het mengpaneel niet open stond. Daniel: 'Theater is heel erg real time. Als je een filmpje aan het editen bent, is het niet zo erg als er wat misgaat. Maar op het toneel moet je door. Dat het mis kan gaan, is wat het spannend maakt.' Keez Duyves: 'Eerlijk gezegd vind ik het bijna jammer als er tijdens de voorstelling géén crash is. Ik ben wel zo bijgelovig dat ik nooit een crash zou faken, omdat je dan waarschijnlijk zo diep in de problemen komt dat je het echt niet meer kunt oplossen. Maar je merkt dat de hele zaal in een verhoogde staat van aandacht komt als ze doorkrijgen dat er misschien iets gaat mislukken.' ◀

pipslab.org
diespace.nl

Lichtschrijven met Potator en Lumasolator, zie <http://vimeo.com/pipslab>